

Od svědectví k podobenství – Divadelní přehlídka 6. a 8. června 2023

Dvoudenní divadelní festival v prostorách PAMÁTNÍKU TICHA představil scénickou tvorbu **Gymnázia Přírodní škola, Základní školy Otevřeno Benátky nad Jizerou** a sedmi divadelních kroužků **Paměti národa** (Fidlovačka, Kaštan, Dlouhá, Palmovka, Pardubice – Ukrajinský kroužek, Liberec a Bez zábradlí).

Představení se odehrávala v nádražní hale Praha-Bubny, která je svým způsobem prostorem site-specific (tj. prostorem nalezeným v realitě) a v představeních divadelních kroužků Paměti národa pronikala i do dalších přilehlých místností nádražní budovy.

Průvodní fotografií přehlídky, jež byla využita také jako horizont scény, byla fotografie budovy nádraží s kolejiemi vedoucími do centra Prahy.

Gymnázium Přírodní škola uvedlo inscenaci Františka Tichého *Terezínské zvony*, hru původně uvedenou v roce 2016, nyní v novém nastudování s novými studenty. Příběh kluků a holek z terezínského domova Nešarim. Materiál pro scénické předvedení vycházel z časopisů a reálií terezínského ghetta. Oproti inscenaci *Návštěva z pravěku* se *Terezínské zvony* více soustředí na vztahy mezi dětmi a na samotný život v Terezíně. V inscenaci je důležité, že František Tichý na základě dochovaných dokumentů zacházel velmi citlivě se vztahy mezi terezínskými dětmi a objevoval v nich ty nejelementárnější vztahy (odvahu, kamarádství etc.), aby je při zkouškách mohl podat dnešním studentům. V představení pak jejich scénování života a chování mladých lidí v Terezíně v letech 1942–1944 mohlo proniknout hlouběji do našeho vnímání a dotknout se nás jako svědectví o skutečném terezínském životě. Lze říci, že takový způsob objevování svědectví – jeho hledání a nacházení při společném utváření scénického tvaru – může směřovat k podobenství, jež si každý divák může uvědomit sám v sobě. Zvláště pak je-li součástí inscenace hudba a zhudebnění dochovaných textů terezínských dětí od Víta Novotného. Jako vždy pečlivý dirigent.

Druhá inscenace **Gymnázia Přírodní škola**, *Křídový kříž* od Bertolta Brechta, se obrací k samotnému procesu postupné fašizace a nacifikace německého národa. Bertolt Brecht napsal v roce 1938 hru *Strach a bída*

Třetí říše, dvacet čtyři scén o nenápadném a velmi důsledném způsobu proměny/manipulace německé společnosti po nástupu Hitlera k moci v roce 1933. Studenti si vybrali z „Německé defilírky“ 3. scénu pojmenovanou *Křídový kříž* a nazkoušeli ji v režii Franty Prokopa. Je to poprvé, kdy se v Gymnáziu Přírodní škola objevuje text dramatika a jeho interpretace přispívá k procesu uvědomování si *historie zla*. Tuto inscenaci lze chápat jako scénický vhled do historie, který na základě předchozí práce s Františkem Tichým odpovídá zkušenostem a schopnostem studentů. Při tom jim nelze upřít velkou míru samostatnosti na tvorbě inscenace, zvláště pak jejích základních obrysů.

Druhé scénické svědectví vychází z vnějších událostí a situací, které se týkají židovského obyvatelstva na území Čech, Moravy a Slezska.

Základní škola Otevřeno Benátky nad Jizerou předvedla divadelní inscenaci hry Paula Vandenbergheho *Hoši, dívky a psi*, kterou hráli benátští sokolové v roce 1940, když k představení dostali povolení od gestapa, ovšem s tím, že Židům je vstup zakázán. V inscenaci Základní školy Otevřeno tak sledujeme hru až do doby, než do sálu vtrhne člověk v gestapácké uniformě a násilím vyvede jednoho z diváků. Tento dramatický moment slouží k tomu, že se do té doby poklidné představení změní v diskuzi o antisemitismu, během které se na příkladu hilsneriády v Polné odkrývá podobný tragický příběh z blízkých Předměřic u Nových Benátek. Diskuzi vedou žáci spolu s učitelem, a tak nás jiným způsobem hledání svědectví přivádějí k historickým faktům.

Druhý den divadelní přehlídky patřil **Divadlu Paměti národa**. Jeho jednotlivé kroužky si našly v nádražní budově volné prostory, které pak diváci koordinovaně obcházeli. Princip menších i větších instalací-inscenací vycházel z podstaty Paměti národa, jež auditivní formou shromažďuje svědectví osobností naší společnosti, vědy a kultury, a přirozeně i svědků šoa. Z těchto záznamů si divadelní kroužky (které fungují v Ostravě, Brně, Pardubicích, Liberci a v Praze) vybraly vždy jistou osobnost a pod vedením lektorů – odborníků z řad dramatické výchovy, nebo i herců a dramaturgů – převedli její vzpomínky do scénického tvaru, který se snažili instalovat-inscenovat tak, aby odpovídal dané osobnosti. V představeních divadelních kroužků Paměti národa je

třeba vyzdvihnout proces proměny hodnotného auditivního svědectví ve svědectví scénické, takto sdílené a prožité jak herci, tak diváky.

Dvoudenní divadelní festival v nádražní hale Praha-Bubny navázal na divadelní inscenace, které se tu už dříve hrály. Událo se tak ovšem už v podmínkách proměny jednoho z největších brownfieldů Prahy v obytnou a kulturní část města, jehož součástí má být i budovaný PAMÁTNÍK TICHÁ. Proces scénické proměny svědectví v podobenství tu svým přístupem obohatili jak pedagogové a učitelé, tak samotní studenti a děti svými dovednostmi a schopnostmi uchopovat souvislosti na základě faktů a obohacovat je tak, aby i diváky mohly dovést k poznání a k zájmu o scénovanou skutečnost. Aby pokora a hrdost toho kterého člověka prohloubila smysl svědectví a probouzela v něm představivost k podobenství.

Radvan Pácl